

TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXX

1 9 3 3

ŠTEVILKA 2

ALI JE RES KONEC GOSPODARSKE KRIZE?

Znano je, da se gospodarski pojavi ne vrše samo čisto slučajno, neredno in brez vsakega osnovnega principa. Kakor drugod tako dobimo tudi v gospodarstvu gotovo zakonitost v razvoju, katero moremo izraziti z gotovo formulo, grafikonom ali pa na kakršenkoli drug enostaven in človeškemu pojmovanju prikladen način.

Posebno pozornost so že od nekdaj vzbujale gospodarske krize, kar je samo po sebi umevno, ako pomislimo na vse težke posledice, ki smo jih ravnokar doživeli od sredine leta 1930 dalje. Naj spomnimo samo na brezposelnost, kakršne zgodovina ne pozna, na padanje svetovne trgovine, na padanje najkrepkejših valut najmočnejših držav, na dolgotrajne moratorije, katerih se poslužujejo vsi denarni zavodi itd., itd.

Sama logična analiza in indukcija gospodarskih kriz ni privedla do enotnih pozitivnih rezultatov, ker je vsak gospodarski proces tako kompliciran, da ga človeški razum ne more vsestransko do podrobnosti pregledati in percipirati. Novejše gospodarske metode so se radi tega začele posluževati gospodarskih statistik. Za vsako važnejšo komponento gospodarskega procesa so začeli nacionalni ekonomisti zbirati tekoče statistične podatke, katere imenujemo »gospodarske barometre«. Iz takih statističnih podatkov bodisi številčnih bodisi grafičnih moremo včasih lažje včasih težje dobiti razne zakonitosti, zlasti periodične, t. j. one, ki se v gotovem času redno ponavljajo. Pri tem moramo obračati pozornost ne samo na krizo, ampak na celoten gospodarski proces, v katerem predstavlja kriza samo en del ali eno fazo.

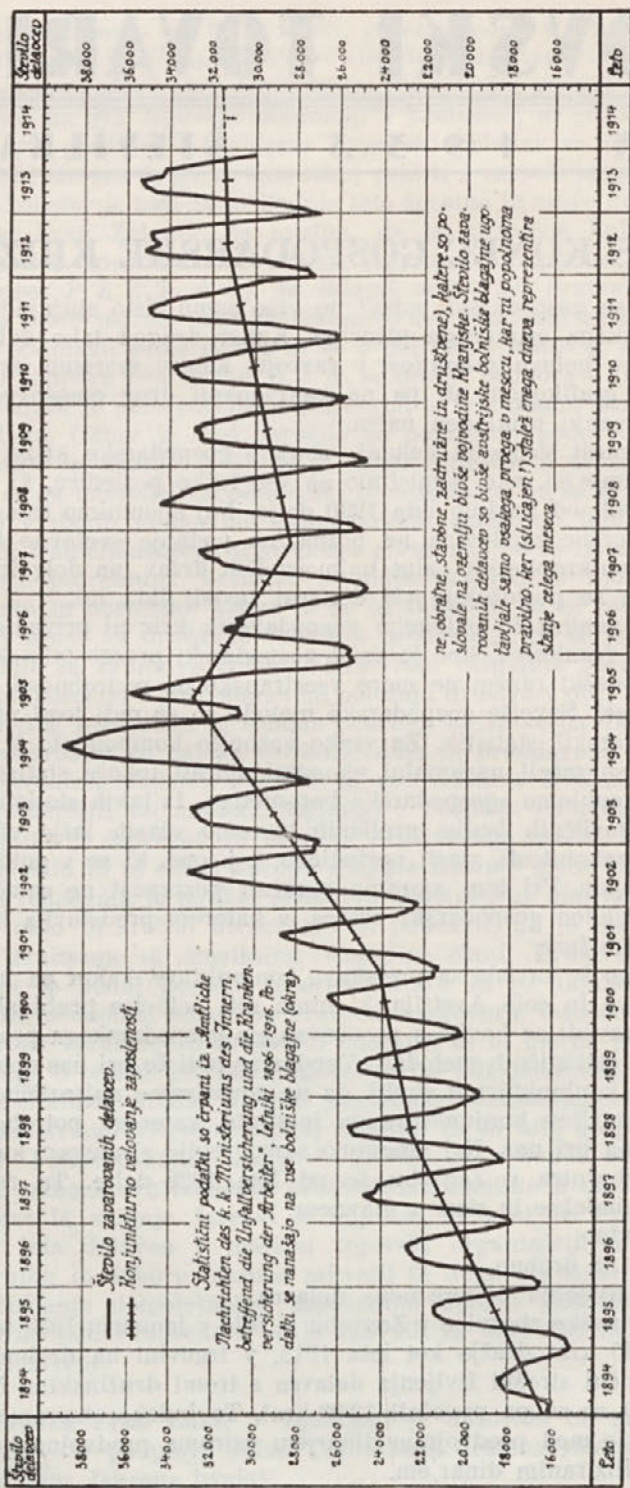
Pri nas nimamo še zavoda za preiskavo konjunkturo, kakor ga imajo vse moderne države in celo Avstrija, ki nima niti polovice prebivalstva Jugoslavije. Taki zavodi se bavijo s proučevanjem gospodarskega procesa po gori omenjenih statističnih metodah. Vendar se tudi že pri nas opažajo neki začetki takih konjunkturalnih studij, da ne govorimo o najrazličnejših predlogih za ustanovitev konjunkturalnega instituta, katerega potreba že davno ni več sporna pri nas. Naj omenimo samo revijo »Indeks«, katero izdaja Delavska zbornica v Zagrebu že od leta 1928 dalje. Ta revija publicira mesečno indekse in sicer v glavnem:

1. za veletrgovino,
2. za trgovino na drobno,
3. za stroške življenja povprečnega delavca.

Po računih Delavske zbornice v Zagrebu je bilo v januarju 1933 blago v veletrgovini 11.65 krat dražje kot leta 1913, v trgovini na drobno pa 13.51 krat. Eksistenčni stroški življenja delavca s tremi družinskimi člani (žena + 2 otroka) so se pa povečali 12.93 krat. Te indekse moramo razumeti kot razmerje med predvojnim dinarjem oziroma predvojno krono in današnjim stabiliziranim dinarjem.

Sezijsko in konjunktorno valovanje naših delavcev pred svetovno vojno

Slika 1

Sezijsko valovanje zaposlenosti našega delanstva pred vojno je zelo podobno sezijskemu valovanju članstva OUZD-a. Sezijska zaposlenost je najmanjša v začetku in na koncu vsakega leta. V sredini leta doseže sezijska svoj maksimum. Pri večini let je opaziti majhen prehodni padec v juliju prantako kot pri OUZD-u. Konjunktorno valovanje zaposlenosti dobimo, ako sezijske in slučajno zaposlene delavce enotno porazdelimo na vse leto. Nadse zanimivo in važno je dejstvo, da nasekana črta, katere predstavlja konjunktorno valovanje, tvori tri valone vsak po sedem let. Vsgon traja v vseh treh slučajih okroglo 4½ leta in padanje pa okroglo 2½ leta. Prav take konjunktorne valone dobimo pri članstvu OUZD-a.

Gospodarski poleti so trajali:
 Od začeta 1894 do sredine 1898 — 4½ leta
 Od začeta 1901 do sredine 1905 — 4½ leta
 Od začeta 1908 do sredine 1912 — 4½ leta

Gospodarske depresije so trajale:
 Od sredine 1898 do konca 1900 — 2½ leta
 Od sredine 1905 do konca 1907 — 2½ leta
 Od sredine 1912 do konca 1914 — 2½ leta

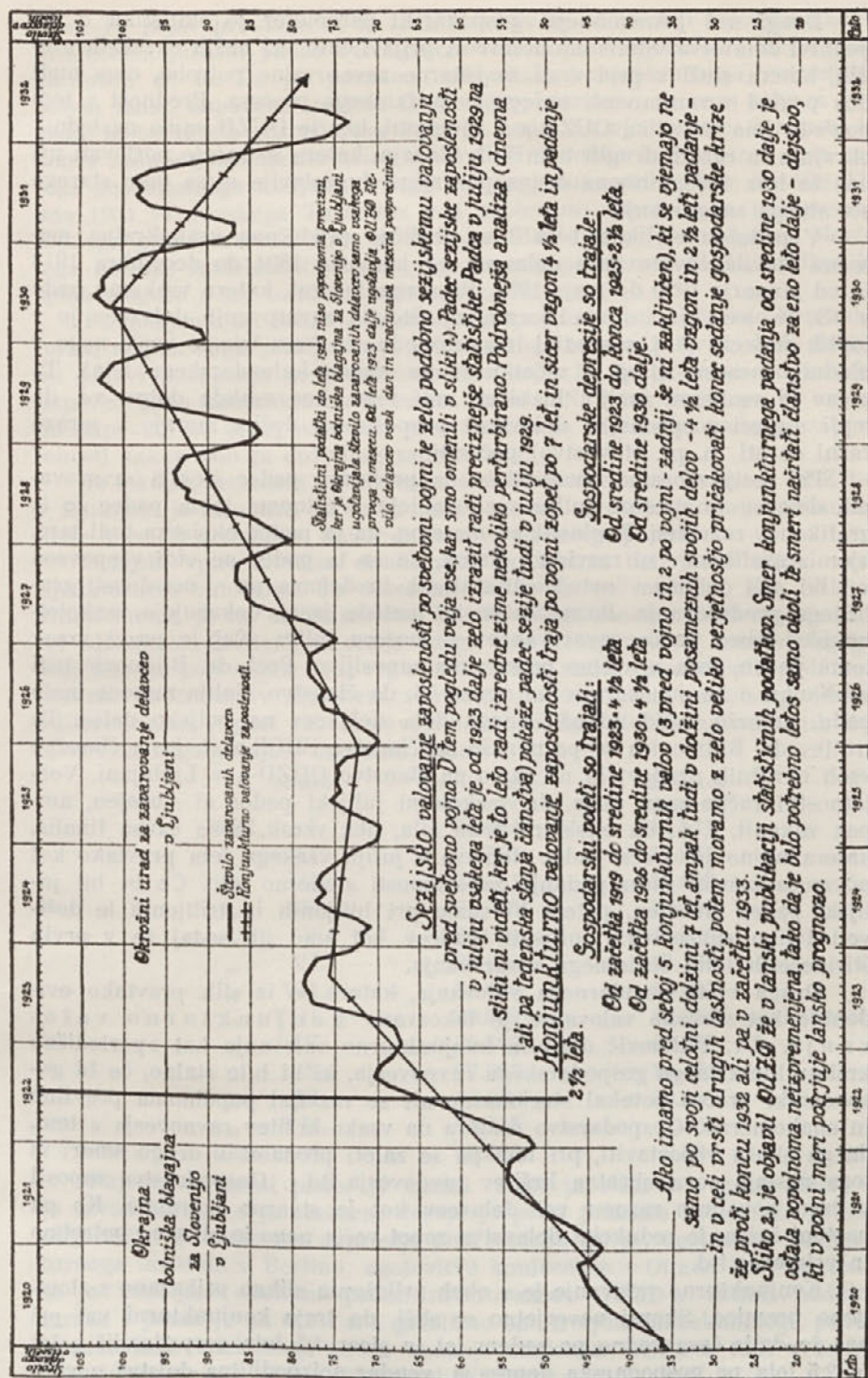
Padanje zaposlenosti se zaključuje v letih znanih gospodarskih kriz 1900 in 1907, katere omenja med drugim tudi ubio. prof. dr. Billmouit v knjigi „Nauk o konjunkturi“, stran 140. Pri in tretji konjunktorni val. nista posebno izrazita. Srednji konjunktorni val je pa prav posebno velik in deloma „nepramien“. To je posledica zidanja Karanjske železnice. Delanci, kateri so gradili progo na sosednjem Koroskem, so bili izjemoma zasnovani pri bolniških blagajnah na Kranjskem. Amplituda sezijskega valovanja je največja ob kulminaciji konjunktornega vala. Na začetku in na koncu konjunktornega vala se sezijska amplituda zmanjša prav tako kot pri članstvu OUZD-a.

ne, obratne, slabone, začetne in družbene), katere so p. slovan na ozemlju biše vojvodine Kranjske. Število zaposlovanih delavcev so biše avstrijske bolniške blagajne ugotovile samo vsebega prtega v mesecu, kar ni popolnoma pravilno. Ker (slučajni) številni enega dneva reprezentira stanje celoga meseca

Sezijsko in konjunktorno valovanje naših delavcev po svetovni vojni

Slika 2

SEZIJSKO VALOVANJE ZAPOSALENOSTI PO SVETOVNI VOJNI JE ZELO PODOBNO SEZIJSKEMU VALOVANJU pred svetovno vojno (V tem pogledu velja ose, kar smo omenili v sliki 1). Padez sezonske zaposlenosti v juliju vsakega leta je od 1923 dalje zelo izrazit radi preizredne sezonske. Padca v juliju 1929 na sliki ni videti, ker je to leto radi izredne zime nekoliko perturbirano. Podrobnejša analiza (dneva ali pa tedenska stanja članstva) pokaže padez sezije tudi v juliju 1929.

Konjunktorno valovanje zaposlenosti traja po vojni zopet po 7 let, in sicer vzgon 4 1/2 leta in padanje 2 1/2 leta.

Sospodarski poletji so trajala: Od začetka 1919 do sredine 1923 - 4 1/2 leta Od začetka 1926 do sredine 1930 - 4 1/2 leta

Sospodarske depresije so trajale: Od sredine 1923 do konca 1925 - 2 1/2 leta Od sredine 1930 dalje.

Alko imamo pred seboj s konjunktornih valov (3 pred vojno in 2 po vojni - zadnji še ni zaključen), ki se vjemajo tu samo po svoji celotni dolžini 7 let, ampak tudi v dolžini posameznih svojih delov - 4 1/2 leta vzgon in 2 1/2 leti padanje - in v celi vrsti drugih lastnosti, potem moramo z zelo veliko verjetnostjo pričakovati konec sedanje gospodarske krize že proti koncu 1932 ali pa v začetku 1933.

Slika 2) je objavil OUIZD že v lanski publikaciji statističnih podatkov. Smer konjunktornega padanja od sredine 1930 dalje je ostala popolnoma neizpremenjena, tako da je bilo potrebno letos samo okoli 1/2 leta dodatno članstvo za eno leto dalje - dejstvo, ki v polni meri potrjuje lansko prognozo.

Drugi naš pomembnejši gospodarski barometer je statistika o zaposlitvi delavstva. Statistika delavcev, prijavljenih pri naših okrožnih uradih, katera služi v prvi vrsti za interne zavarovalne potrebe, nam nudi nov pogled v zanimivosti našega gospodarskega procesa. Prednost v tem pogledu ima statistika OUZD-a v Ljubljani, ker je OUZD samo naslednik okrajnih in raznih drugih bolniških blagajn, katere so začele poslovati pri nas že leta 1888. Nobena druga pokrajina Jugoslavije nima tako starega socialnega zavarovanja.

V priloženih slikah 1 in 2 so grafično predočena vsakokratna mesečna števila zavarovanih delavcev od januarja 1894 do decembra 1913 in od januarja 1920 do maja 1932. Prva regularnost, katera vsakemu pade v oči, je sezonsko valovanje. Število zavarovanih delavcev je v toplih mesecih (t. j. v sredini leta) dosledno in brez izjeme večje nego v hladnih mesecih (t. j. v začetku in na koncu kalendarskega leta). Ta pojav je vsakemu umljiv in sicer radi tega, ker vsakdo dobro ve, da topli meseci gospodarsko delavnost pospešujejo, dočim morajo v mrazu razni obrati (n. pr. stavbstvo) počivati.

Pri seziji moramo opozoriti še na prehodni padec števila zavarovanih delavcev v mesecu juliju vsakega leta. Večinoma je ta padec že iz grafikonov razviden. Naglasiti pa moramo, da ta padec eksistira tudi tam, kjer iz grafikonov ni razvidno. Vzrok, da se ta padec ne vidi vsepovsod v sliki, tiči deloma v netočnosti statistik in deloma pa v netočnosti grafičnega predočevanja. Razne računske metode jasno dokazujejo vsakoletno eksistenco padca zavarovancev v mesecu juliju. Kaj je pravi vzrok temu padcu, tega ne vemo popolnoma zanesljivo. Prof. dr. Bilimovič trdi v »Nauku o konjunkturah« na strani 56, da članstvo »julija meseca malo pada, najbrže vsled odhoda enega dela delavcev na poljsko delo«. Ta trditev dr. Bilimoviča se pa nanaša na članstvo SUOR-a (t. j. na članstvo vseh okrožnih uradov) in ne samo na članstvo OUZD-a v Ljubljani. Verjetnostni račun nam pove, da vsakoletni julijski padec ni slučajen, ampak zakonit, t. j., da eksistira neka sila, nek vzrok, neka causa finalis, katera nujno povzroča padec članstva v juliju vsakega leta pravtako kot povzroča zimski mraz padanje zaposlenosti sleherno leto. Če bi bil julijski padec slučajen, potem bi samo pri bilijonih in trilijonih le doživeli toliko sukcesivnih julijskih padcev kot smo jih sedaj že v prvih štiridesetih letih socialnega zavarovanja.

Druga vrsta regularnega valovanja, katero je iz slik pravtako evidentno kot sezonsko valovanje, je takozvano konjunktorno valovanje. Dr. Bilimovič definira konjunktorno valovanje kot »periodično kršitev kinetičnega gospodarskega ravnovesja, ki bi bilo stalno, če bi gospodarski proces potekal stacionarno ali se razvijal popolnoma pravilno in enakomerno. Gospodarstvo reagira na vsako kršitev ravnovesja s tem, da ga skuša vzpostaviti, pri tem pa se zaleti predaleč v drugo smer; iz tega nastaja nova obratna kršitev ravnovesja itd.«. Gospodarstvo zaposli v času povoljnih razmer več delavcev kot je stvarno potrebno. Ko pa nastopi kriza, je redukcija delavstva zopet večja nego je stvarno potrebno in primerno itd.

Konjunktorno valovanje je v obeh priloženih slikah prikazano z zrcmljeno premico. Skoraj neverjetno se sliši, da traja konjunktorni val pri nas že dalje časa vedno po sedem let in sicer 4-5 leta gospodarski polet in 2-5 leta pa gospodarska depresija, vendar neizpodbitna dejstva govore

tako. Ta pojav pravtako in iz istih vzrokov ne more biti slučajen kakor ni slučajen julijski padec v sezijskem valovanju. Verjetnostni račun nam garantira za to. Če pa poznamo zakonitost konjunkturnega valovanja, potem lahko napovedo bodoče faze v gospodarskem procesu tako n. pr. kedaj se bo začela gospodarska kriza in kedaj bo njen konec. O napovedi konca zadnje gospodarske krize kakor tudi nekoliko bolj obširen opis našega sedemletnega konjunkturnega valovanja smo priobčili v številki 11. leta 1931 »Trgovskega Tovariša« pod naslovom: »Grafologija našega narodnega gospodarstva«. Zato ni umestno, da te stvari ponavljamo. Mesto tega hočemo raztolmačiti, kako se je naša napoved uresničila, kolikor je sploh mogoče o tej točki že danes govoriti.

Po mišljenju dr. Bilimoviča zadnja gospodarska kriza ni čisto konjunkturna, ampak sega globlje in je zvezana tudi z marsikaterimi bolj stalnimi pojavi povojnega gospodarskega življenja. Na te okolnosti se seveda napoved čisto konjunkturne krize ne nanaša. Na vsak način pa bi moral po napovedi že sedaj nastopiti prestanek tako rapidnega padanja zaposlenosti kakor smo ga doživljali zadnje čase.

Iz tekočih mesečnih publikacij o številu zavarovanih delavcev OUZD-a v Ljubljani je razvidno, da se je naša napoved glede trajanja gospodarske krize v celoti uresničila, kakor hočemo v sledečem pojasniti.

Sezijski vpliv moramo eliminirati, da dobimo bolj jasno sliko o konjunkturnem valovanju. To dosežemo lahko na več načinov. Ena od številnih metod je ta, da statistična števila istega meseca dveh zaporednih let odštejemo. Pri tem se sezija enega leta kompenzira s sezijo drugega leta, ako ne popolnoma vsaj v glavnem. Take razlike statističnih podatkov hočemo imenovati v sledečem »enoletni padec« mesto uzuelnega izraza »diferencial«. V prvi tabeli navajamo absolutna števila zavarovanih delavcev in odgovarjajoče enoletne padce.

	Mesec	Število zavarovancev	Enoletni padec
1932	I.	76.094	11.541
„	II.	74.750	11.981
„	III.	73.081	13.622
„	IV.	75.033	15.742
„	V.	79.970	16.658
„	VI.	82.643	15.738
„	VII.	81.020	16.625
„	VIII.	80.508	18.251! (maksimum)
„	IX.	79.197	17.687
„	X.	77.933	14.461
„	XI.	77.388	10.407
„	XII.	74.215	7.436
1933	I.	69.860	6.234

Največji enoletni padec je znašal 18.251 in sicer v avgustu 1932, to je ravno tedaj, ko je svetovno časopisje prvič prineslo novico, da je najnižja točka gospodarske depresije prekoračena (n. pr. ugotovitve konjunkturnega instituta v Berlinu, ugotovitve konference v Ottawi itd.) Od tedaj se je zmanjšal enoletni padec zavarovancev OUZD-a vkljub hudemu mrazu v januarju na 6.234 t. l. približno eno tretjino maksimalnega padca. Nazadovanje enoletnega padca opazuje statistika OUZD-a tudi v februarju 1933 in sicer v zelo intenzivni meri.

Paralelno nazaduje tudi enoletni padec povprečnega delavskega zaslužka. V dokaz navajamo analogne podatke o enodnevni povprečni zavarovani mezdi OUZD-a v Ljubljani.

	Mesec	Povprečna dnevna zavarovana mezda	Enoletni padec
1932	I.	Din 24·87	Din 1·05
"	II.	" 24·63	" 1·15
"	III.	" 24·47	" 1·30
"	IV.	" 24·66	" 1·54
"	V.	" 24·87	" 1·76
"	VI.	" 24·97	" 1·84
"	VII.	" 24·37	" 2·20
"	VIII.	" 24·27	" 2·41
"	IX.	" 24·17	" 2·42! (maksimum)
"	X.	" 23·99	" 2·30
"	XI.	" 23·79	" 2·01
"	XII.	" 23·44	" 1·75
1933	I.	" 23·15	" 1·72

Analognih primerov iz statistike našega socialnega zavarovanja bi lahko več našli. Gornja dva primera naj zadoščata.

Na podlagi statističnih ugotovitev našega socialnega zavarovanja smemo torej z zanesljivostjo trditi, da znaša trajanje našega konjunkturnega vala $4\cdot5 + 2\cdot5 = 7$ let. To je brez dvoma eden prvih in največjih triumfov statistike našega delavskega zavarovanja.

Brez dvoma bi bilo zelo zanimivo in potrebno vedeti tudi, kaj je pravi vzrok konjunkturnega valovanja. Ako poznamo vzrok, potem je namreč mogoče z njegovo odstranitvijo preprečiti ali pa vsaj ublažiti gospodarske krize. To bi bila največja in neprecenljiva praktična vrednost konjunkturnega raziskovanja in moderne gospodarske politike. Kot glavni vzrok konjunkturnega valovanja smemo vzeti neko psihološko razpoloženje producentov, ki v povoljnih gospodarskih razmerah radi pretiranega optimizma preveč producirajo in v nepovoljnih gospodarskih razmerah pa radi pretiranega pesimizma premalo producirajo. Ravno v tem tiči vzrok periodične kršitve kinetičnega gospodarskega ravnovesja, katera tvori definicijo konjunkturnega valovanja. Taka psihologija povojnih producentov je še bolj izrazita kot predvojnih producentov. Ravno radi tega je konjunkturno valovanje zaposlenosti delavstva po vojni bolj izrazito kot pred vojno. Za ublažitev gospodarskih kriz so v Ameriki že ustanavljali kapitalno močne koncerne in truste, ki so hoteli s podeljevanjem kreditov pri vsakem času primernih obrestnih merah izravnati posamezne faze v konjunkturnem valovanju. Ti eksperimenti se niso v polnem obsegu posrečili, kapitalna moč koncernov ni bila zadostna in deloma tudi radi rapidnega napredovanja produkcijske tehnike, katerega ni mogoče računsko upoštevati. Moderne metode v produkciji dobrin omogočajo tudi pri manjših kreditih večjo proizvodnjo kot starejše produkcijske metode.

Na tem mestu se nam stavi vprašanje, kaj imamo na podlagi statistike našega socialnega zavarovanja pričakovati v bližnji bodočnosti? To vprašanje je pa mnogo težje kot pa vprašanje trajanja konjunkturnega valovanja, ker je odvisno od pojavov povojnega gospodarskega življenja, o katerem pa nimamo na razpolago potrebnega statističnega materiala. Nekaj smemo vendar trditi z veliko sigurnostjo. Padanje zaposlenosti ne bo več

tako veliko kot je bilo tekom krize. Napredovanje zaposlenosti istotako ne bo tako veliko kot je bilo pred krizo, t. j. od začetka 1926 do sredine 1930. Najbolj verjetna je sredina med tema dvema ekstremoma. Letni diferencial (prirast oziroma padec) članov OUZD-a v Ljubljani je znašal pred krizo okroglo + 6000 članov in tekom krize pa povprečno — 10.000 članov. Sredina med tema dvema številkami je letni diferencial — 2000 članov. To pomeni, da po končani krizi ne moremo pričakovati s kakšno veliko verjetnostjo pomembnejšega gospodarskega poleta. Najbolj verjetno izgleda neko stacionarno gospodarsko stanje oziroma celo majhno in počasno poslabševanje zaposlenosti in gospodarstva sploh. Seveda ta zadnja trditev nima nobenih zanesljivih argumentov in je radi tega zelo, zelo aproksimativna. Na vsak način pa ni več umesten dosedanji gospodarski pesimizem.

Končno naj pripomnimo še to, da izgleda, da se bo konjunktorni val zaposlenosti našega delavstva še izpopolnil. V obeh slikah je predložen konjunktorni val samo iz dveh faz: polet in vzgon in padanje ali kriza. Drugod so ugotovili še druge faze, n. pr. napetost in zastoj, da o nadaljnjih fazah sploh ne govorimo. Napetost pride med vzgon in med krizo, zastoj pa med krizo in vzgon. So neki simptomi, ki dajejo slutiti, da se bo tudi pri nas konjunktorni val zaposlenosti tako izobličil. V tem slučaju moramo v doglednem času pričakovati zopet pomembnejši vzgon ali gospodarski polet.

Ivo Lah.

GOSPODARSTVO IN SVETOVNA POLITIKA

Dogodki v svetovni politiki kažejo zadnja desetletja v najostrejši luči, da tudi v teh vprašanih prevladujejo gospodarski interesi. Če ne bi bilo to tako jasno in znano, bi se izplačalo dokazovati to trditev, pa saj jo čutijo narodi na svoji lastni koži. Priznati moramo sicer, da so vredni vpoštevanja tudi drugi elementi v svetovni politiki: nacionalni boji za osvobodjenje itd., toda v svetovnem obsegu in v svetovni politiki govore vedno bolj imperialistični motivi.

Sicer se o posameznih problemih svetovne politike veliko razpravlja v dnevnem in drugem časopisju, vendar tam ni prostora za sistematične preglede, ki nam pa edini lahko naslikajo razvojno linijo svetovne politike in gospodarstva.

Imperializem — izhod iz krize

Rabili smo že izraz imperialističen. Današnje dobo označujejo namreč za imperialistično, za dobo imperializma. Ta pojem je nastal v devetdesetih letih preteklega stoletja v Angliji (1884). To leto je bila namreč ustanovljena Imperial federation League. Namen te zveze je bila tesnejša zveza med deželami angleškega imperija. Leta 1902. pa je izšlo delo angleškega narodnega gospodarja G. A. Hobsona pod naslovom Imperializem. Beseda imperializem sama pomenja voljo do ekspanzije. V takem pomenu moremo reči, kakor to pravilno ugotavlja dr. Christian Eckert v najnovejši knjižici »Alter und neuer Imperialismus«, Jena 1932, da so bili tipičen imperialističen narod že Rimljani, ko so si ustvarili svoj ogromni imperium romanum, da moremo imperialistične tendence zaslediti tudi pri drugih velikih narodih starega veka itd. Končno je lahko imperializem tudi socialnega značaja, tako da v kategorijo imperializma

lahko vzamemo tudi ruski komunizem, ki je tudi ekspanziven, saj hoče izvesti socialno revolucijo po vsem svetu. Seveda je ta pojem imperia-
lizma nekoliko preširok, saj je vendar jasno, da ne moremo metati v
isti koš ruskega komunizma in imperializma italijanskega fašizma. Ob
tej antitezi je jasno, da je imperializem v zvezi s sedanjim gospodar-
skim redom.

Imperializem je postal udomačen izraz za dobo pred svetovno vojno
ne samo pri marksističnih pisateljih (prim. Lenin, Imperializem — naj-
novejša etapa kapitalizma, 1917), temveč tudi pri drugih. Friedjung je
napisal 3 zvezke zgodovine pod naslovom: Das Zeitalter des Imperia-
lismus. S tem označuje dobo od 1884 do 1914. Seveda vemo, da se po
vojni položaj ni dosti izpremenil, saj še vedno doživljamo slučaje neovi-
ranega imperialističnega aneksionizma ali kakor hočete že to imenovati.
Mandžurija docet! Sicer se je staro ravnotežje sil spremenilo, toda nasto-
pile so namesto premaganih velesil druge. Najvažnejše pa je, da se bodo
kolonijalne države morale boriti proti osamosvojitvenim gibanjem v
svojih kolonijah. Osnovna tendenca je ostala in imperializem je še vedno
značilen za našo dobo.

Živimo v dobi močno razvitega kapitalizma, kateremu sicer nekateri
prerokujejo najbližnjo smrt, toda zaenkrat je kapitalizem še ekspanziven.
V kapitalističnem gospodarskem redu so na dnevnem redu krize, ki
nastopajo periodično. Ravno sedaj živimo v dobi ene največjih kriz, kar
jih preživlja moderni kapitalizem. V dobi krize postane produkcija za
dane razmere prevelika, kar pa je seveda smatrati le za relativno ugo-
tovitev. Kajti produkcija bi lahko še dolgo časa naraščala, ker so potrebe
velike, toda kupna moč ni dovolj znatna, da bi prevzel konzum vse
količine producirane blaga. Zaradi tega si skušajo podjetniki predvsem
zagotoviti domači trg, kar dosegaajo z uvoznimi carinami, uvoznimi pre-
povedmi, deviznimi predpisi itd. Seveda istočasno ne zanemarjajo zuna-
njih tržišč. Doma so najhujši protekcionisti, zunaj pa zagovarjajo sistem
svobodne trgovine. V prejšnjem stoletju je prevladoval princip svobodne
trgovine, sedaj pa je nastopil klic po avtarkiji. V prejšnjem stoletju so
industrijske države lahko preprečevale znatnejši razvoj industrije drugod,
zato jim je bil princip svobodne trgovine všeč. Med tem pa so manj
industrializirane države, ki so bile na najboljši poti k industrializaciji,
že začele prehajati k zaščiti domačega trga.

Razumljivo je tedaj, če hočejo države iz strahu pred krizo svojo
veliko produkcijo plasirati izven države zaradi (relativne) prenapolnje-
nosti svojega domačega trga. Zlasti skušajo povečati svojo prodajo v
gospodarsko manj razvitih državah. Takih tržišč je vedno manj in nastaja
boj za take trge. V tem leži bistvo modernega gospodarskega življenja
in s tem se da razlagati imperializem velikih držav.

Brez tega imperializma se ne dajo razlagati veliki dogodki v sve-
tovni politiki zadnjih let. Tu tiči tudi ključ za razlago vzrokov sve-
tovne vojne.

Dr. Alfred Grabowsky loči tri stadije imperializma: fevdalni, trgovski
in socialni. Prva dva stadija razlagajo že imena, tretji stadij, ki je naj-
aktualnejši pa stavlja vse socialne sile v službo imperializma. Pri tem
seveda hoče dati vsemu narodnemu gibanju enotno smer. V ta namen
priteguje s koncesijami na socialnopolitičnem polju tudi delavstvo. Že
omenjeni dr. Eckert imenuje prvo fazo tudi fevdalni imperializem ali

tudi elitni, ker ga izvajajo gospodarji držav, imenuje ga tudi herojski imperializem. Nosilec tega imperializma je razmeroma majhen krog okoli monarha (primerjaj dobo absolutnega monarhizma, merkantilizma). Drugo obliko imenuje meščanski imperializem, ker so njegovi nosilci mase meščanstva, ki so tudi glavni stebri meščanskega družabnega reda. Tretji imperializem je ljudski ali socialni, ki je isti kot ga definira Grabowsky.

Najnovejša doba imperializma je omenjeni socialni imperializem. Ta je dobil svojo obliko zlasti v fašistični državi. Fašizem se naravnost identificira z imperializmom, zanj imperializem ne pomenja samo teritorialnih pridobitev, vojaških sil ali gospodarske ekspanzije, ampak je z imperializmom zvezan tudi njih duhovni svet.

Kakor smo že omenili, gre tendenca velikih industrijskih držav za tem, da si osvoje tržišča v gospodarsko manj razvitih državah, kjer je velika še gospodarska bodočnost, kjer so dane še velike možnosti razvoja.

V zvezi s tem je zanimiv pregled, ki ga podaja tabelarično znani nemški strokovnjak dr. E. Wagemann, predsednik državnega statističnega urada v Berlinu v svoji knjigi »Konjunkturlehre«, Berlin 1928. Navaja 4 vrste držav: 1. visoki kapitalizem, 2. polkapitalizem, 3. novi kapitalizem in 4. nekapitalistične države. Zanj so tile znaki značilni. 1. Visoki kapitalizem: zelo gosto prebivalstvo, velik konzum strojev in relativno znatna zunanja trgovina. V to skupino spadajo vse evropske države (razen Rusije), Unija, Kanada in prava Japonska. Povprečna gostota prebivalstva znaša 42, vse prebivalstvo teh držav 543·5 milijona (po podatkih za 1925), poraba strojev 1.773 mark (na preb.), zunanja trgovina 348 mark (na preb.), fabrikati so tvorili končno 28% uvoza ter 53% izvoza. 2. Polkapitalizem je gospodarski sistem, ki obsega največ sveta. V to skupino spada po omenjenem avtorju tudi Rusija, čeprav je tamkajšnji gospodarski red drugačen kot na ostalem svetu. Klasifikacija je bila umestna z ozirom na nekdanji gospodarski aparat Rusije in predvojne razmere. Sedaj pa so razmere bistveno drugačne, o čemer bo še govora. Pač pa je razumljivo, da spadajo v to skupino Kitajska, Indija, Holandska Indija, Indokina, Filipini, Siam, Perzija, Turčija (azijska), br. Malaja, končno severnoafriške države: Egipt, Alžir, Maroko in Tunis. Značilno v teh državah je: zelo gosto prebivalstvo, majhna poraba strojev in majhna (relativna) zunanja trgovina. Vse te države štejejo 1.018 milij. prebivalcev, relativna gostota znaša 34, poraba strojev 38 mark in zunanja trgovina 37 mark (na preb.), končno tvorijo fabrikati 52% uvoza ter samo 8% izvoza. 3. V tej skupini so novokapitalistične države južne in srednje Amerike, Avstralija z Novo Zelandijo in Južnoafriška Unija. Imajo 106 milij. preb., na 1 km² 3·6, torej je gostota majhna, poraba strojev je tudi majhna: 33 mark, pa je močna zunanja trgovina: 294 mark, pri uvozu so tvorili industrijski izdelki 73%, od izvoza pa samo 4%. 4. Končno imamo še predele na zemlji, kjer prevladuje še naturalno gospodarstvo: to so dežele v Srednji Afriki in ponekod v Aziji. Prebivalstva je v njih 58 milijonov, gostota majhna: 2·1, poraba strojev minimalna, zunanja trgovina majhna: 34 mark, uvoz industrijskih izdelkov znaten (75% vsega uvoza), izvoza komaj 9% v industrijskih izdelkih.

Pri ekspanzivnosti kapitalističnega gospodarstva vidimo, da je razmeroma mnogo dela opravljenega v novo kapitalističnih državah in da so dane največje možnosti v polkapitalističnih državah ter v dosedaj še nekapitalističnih državah. Zaradi tega vidimo, da so skoro vse te države

pod znatnim evropskim vplivom, če izvzamemo Japonsko in Rusijo, deloma pa so že kolonije evropskih velesil itd.

Zlasti zanimiva je pritignitev Afrike v kapitalistično gospodarstvo, ker se vrši sedaj in ker tako izredno hitro napreduje. V par letih je preskočila stoletja razvoja, ki so ga doživele druge države. Podobno so tudi nekatere druge države prilagodile svojo gospodarsko strukturo v kratkem času novim razmeram. Poglejmo samo Japonsko, ki je znala v tako kratkem času par desetletij izrabiti vse moderne pridobitve, za katere so se v Evropi prej mučili desetletja in lahko rečemo stoletja.

Afrika je danes celina bodočnosti kakor so tudi dane ogromne možnosti za Južno Ameriko, Sibirijo itd. Najdalje je eksploatacija ogromnih naravnih zakladov prišla v Južni Ameriki, ki je sploh najboljše torišče za udejstvovanje mednarodnega velekapitala. Kolonije sicer v Južni Ameriki niso znatne, vendar je vpliv Evrope zelo močen na sicer samostojne države. Še večji pa je vpliv severnoameriške Unije, ki si sploh lasti glavno besedo na ameriškem kontinentu že stoletje sem (Monroejeva doktrina). Dolarska diplomacija ima v Južni Ameriki prvo besedo. Sibirija n. pr. postaja tudi vedno važnejši faktor v svetovnem gospodarstvu, kar je v zvezi z realizacijo petletke. Afrika je razdeljena med Anglijo, Francijo, Belgijo, Portugalsko, Italijo in Španijo, ki konkurirajo med seboj v čimprejšnji eksploataciji svojih ozemelj, z več ali manj sreče, denarja, spretnosti itd. Nemčija je od te konkurence izključena, ker je po neugodnem izidu svetovne vojne izgubila vso svojo kolonijalno posest. Seveda Nemčija ni s tem opustila misli na zopetno delovanje na kolonijalnem polju, kar potrjujejo številne nemške publikacije glede kolonijalnih vprašanj.

Iz vsega tega je razvidno, da je sicer, kakor smo že omenili, še vedno veliko polje udejstvovanja za velike industrijske države, toda to polje se vedno zmanjšuje s pritegnitvijo novih dežel v sedanji sistem svetovnega gospodarstva. Svetovna vojna je to tendenco še pospešila, kar je razvidno predvsem iz industrializacije prekmorskih in kolonijalnih držav. Ta industrializacija se je po vojni sicer nadaljevala, vendar je šlo težje, ker je po vojni evropska industrija zopet stopila v konkurenčno borbo. V dokaz navajamo nekaj statističnih podatkov. Sredi leta 1913 je znašalo število vreten za predelovanje bombaža v br. Indiji 6,084.000, na Japonskem 2,300.000 in v Braziliji 1,200.000. Do srede leta 1920. je naraslo število vreten v Indiji na 6,689.000, na Japonskem na 3,690.000, v Braziliji na 1,600.000 in na Kitajskem na 1,600.000 (za 1913 nimamo podatkov za Kitajsko). V naslednjem desetletju do srede 1931 se je število vreten nadalje povečalo v Indiji na 9,125.000, na Japonskem na 7,191.000, v Braziliji na 2,775.000 in na Kitajskem na 3,905.000. Da tega gibanja ni zavrila svetovna gospodarska kriza, je razvidno iz najnovejših podatkov po istem viru: od srede 1931 do srede 1932 je število vreten bombažne industrije naraslo v treh azijskih državah: br. Indija, Japonska in Kitajska od 20,491.000 na 21,395.000, dočim je istočasno v svetovnem obsegu število vreten celo padlo od 162,278.000 na 161,016.000. Mimogrede omenjamo, da se je od 1931 na 1932 število vreten najznatneje povečalo v Rusiji in sicer za 1,600.000.

Ker je danes svet že razdeljen, ni mogoče več govoriti o teritorialni ekspanziji, saj bi to pomenilo tudi novo vojno. Mogoče je sicer, da se še izvrše korekture, vendar se zaradi tega slika bistveno ne bo spre-

menila. Zato pa tem bolj cvete tiha penetracija v dežele, kjer je kapitalizem manj razvit, katere se udeležujejo vse velike in manjše sile. Poleg tega pa se je povečala skrb za kolonije, katere so nekdanj smatrali samo za izkoriščane dežele. Seveda ima ta skrb prozoren namen z dvigom blagostanja v deželi pomagati svoji industriji, da bodo kolonije in druge dežele lahko kupovale več proizvodov v metropolah.

S tem smo podali nekaj misli o možnosti povečanja sedanjih tržišč in s tem izboljšanja gospodarskega položaja. To je ena plat problema: boj za trge, drugo plat pa tvorijo boji za sirovine itd.

Boj za sirovine

Bistvena tendenca velikih sil gre tudi za doseženjem čimvečje avtarkije na domačem teritoriju. To je posebno važno z ozirom na izkušnje svetovne vojne, ko so v nemali meri osrednje države podlegle zaradi premajhne gospodarske podlage v sirovinah, živilih itd. Delitev dela je v modernih časih oropala marsikatero deželo nekdanje različnosti produkcije in jo navezala v največji meri na svetovni trg. Ta pa zopet ni vedno na razpolago, oziroma točno povedano pot nanj in so tu skrite nevarnosti, da drugi, ki so v ugodnejšem položaju, izkoriščajo to odvisnost recimo v monopolnih, kartelnih cenah itd. Seveda zasledujejo pri tem tudi politične cilje.

Boj za sirovine se ne nanaša le na petrolej, o katerem vedo največ povedati, saj je tu brutalna politika imperializma najbolj vidna, temveč tudi na skoro vse ostale važne sirovine. Velike industrijske države že zdavnaj ne producirajo vseh potrebnih sirovin doma, dobivajo jih v vedno večji meri iz prekmorskih držav. Te pa same skušajo v vedno večji meri predelovati svoje sirovine doma, primerjaj v zvezi s tem veliki razvoj bombažne industrije na Kitajskem, v britski Indiji, v Braziliji itd. Uspehi na tem polju so znatni, tako da se mora resno razpravljati o ogroženi industrijski hegemoniji Evrope in Amerike na nekaterih industrijskih poljih.

Naj navedemo nekaj važnih sirovin, za katere se vrši boj na svetovnih trgih:

Premog igra vkljub izpodrivanju po nafti in elektriki še vedno najvažnejšo vlogo kot pogonsko sredstvo za industrijo. Največji producent premoga je Unija, na svetovnem trgu pa vlada Anglija, ki največ izvažata. Za Anglijo igra važno vlogo Poljska, ki je z gornješlesko produkcijo nastopila na evropskih tržiščih in je njen premog na primer prišel v letu 1932 že do južne Francije, kjer so ga začeli kupovati v večjih količinah. Vsaka nova znatna ležišča premoga vzbujajo pozornost in zanimanje zanja je viden dokaz, da se še ceni premog kot pogonsko sredstvo. Nemali vzrok zadnji zasedbi Mandžurije po Japoncih so bila mandžurska premogovna ležišča, ki se že izkoriščajo v znatni meri ravno po japonskem kapitalu. Premog pa vedno bolj izpodriva kot pogonsko sredstvo nafta. Če vzamemo svetovno produkcijo nafte za 1930, vidimo, da je odgovarjala približno produkciji 160 milijonov ton premoga, dočim je istočasno znašala svetovna produkcija premoga 1.260 milijonov ton (po statističnih podatkih Društva narodov). Predvsem prihaja petrolej v poštev kot najboljše pogonsko sredstvo za ladje. Še leta 1914 je bilo komaj 2-6 % vse svetovne tonaže urejene za pogon na olje. Po vojni je

ta delež narastel na približno tretjino in še narašča. Največjega pomena pa je nafta za vojno mornarico in letalstvo poleg avtomobilizma seveda.

Največji producent nafte je Unija, kar je tudi razumljivo v zvezi z največjim številom avtomobilov na svetu (štiri petine). Toda unijski petrolejski izvori se približujejo hitro koncu radi prevelike eksploatacije. Zaradi tega se ameriški kapital po vsem svetu zanima za petrolejske vrelce, pri tem pa ima žalostno izkušnjo, da mora videti povsod, da so ga prehiteli Angleži zlasti na vzhodni polovici sveta. Imajo tudi vpliv na drugih poljih, vendar so njih interesi v odlični meri koncentrirani v Perziji in Iraku. To politiko ekspanzije vodijo povsod velike družbe: v Uniji Standard Oil, v Angliji pa v zvezi s holandskim kapitalom Shell in Royal Dutch. Le redke so države, ki se upirajo lahko temu izkoriščanju, pa seveda zadevajo povsod na znano dejstvo, da podpirajo te velekapitalistične družbe tudi njih vlade, kar seveda dovaja do zunanje-političnih zapletljajev posebno med ameriškimimi državami, v zadnjem času tudi med Anglijo in Perzijo. Tu je zveza še posebno vidna, ker ima glavno besedo pri petrolejskih družbah sama angleška vlada kot delničarka. Seveda tudi druge države ne drže rok ob tem boju križem, temveč si energično skušajo zagotoviti primeren delež na eksploataciji petrolejskih vrelcev. Tako ima n. pr. Francija nekaj svoje produkcije, je kapitalno udeležena pri romunski in poljski produkciji, stremi za udeležbo pri mezopotamskih vrelcih itd.

Glede premoga nam je še omeniti, da ga izpodrivajo vodne sile, deloma pa se premog vedno bolj uporablja za pogon kaloričnih električnih central. Tako je znašala produkcija električnega toka v kaloričnih centralah leta 1929 v Uniji 34·6 milijard kilovatnih ur (hidrocentrale 62·8), na Kitajskem 2·1 (—), v Nemčiji 27·1 (3·6), v Franciji 8·2 (6·1), v Italiji 0·4 (9·5), v Angliji 17·2 (0·2), na Češkem (1928) 2·5 (0·25) milijarde kilovatnih ur. Nepregledne pa so še možnosti, ki so nastale s kemično destilacijo premoga: nafta itd.

Za težko industrijo prihaja najbolj v poštev železna ruda poleg koka. Največji producent železne rude je Unija, ki ima v produkciji sveta najvažnejšo vlogo. Za njo sledi Francija. Doslej se je pri produkciji mešto produkcije ravnalo po kraju, kjer so na razpolago predvsem zadostni zakladi premoga, ker se je izplačalo dovažati železno rudo. Sedaj pa se vrši preorientacija v tem smislu, da se tudi ob ležiščih rude ustvarjajo industrije, za kar nam je primer Lorena. Poleg tega pa pospešuje razvoj industrije na ležišču sirovin tudi rastoča poraba elektrokemičnih procesov v metalurgični industriji. Kakor v tekstilni industriji tako se tudi v železni in jeklarski industriji vedno bolj zmanjšuje delež Evrope in narašča produkcija prekmorskih držav, ki imajo dovolj železne rude na razpolago. Pred vojno je vsa Azija producirala komaj 0·6 milijonov ton, leta 1930 pa je dosegla produkcija že 3·2 milijonov ton. Še čakajo eksploatacije velika ležišča v Rusiji, Sibiriji, na Kitajskem in v Braziliji.

Zaradi vedno bolj hitrega naraščanja elektrotehnične industrije se je poraba bakra zelo povečala. Vendar v zadnjem času skušajo nadomeščati baker z drugimi kovinami. Seveda je še vedno velik interes za baker, katerega največ producira Unija, za njo pride Čile. V zadnjem času vedno bolj narašča produkcija v belgijskem Kongu, kjer eksploatira belgijsko francoski kapital ležišča Katanga. V Evropi imajo znatno produkcijo bakra v Španiji (Rio Tinto), Rusiji, Nemčiji (Mansfeld), Jugosla-

viji (Bor, Majdanpek) itd. V bakru tudi prevladujejo veliki ameriški koncerni, ki seveda izkoriščajo v cenah svoj položaj na škodo velikim konzumentom kakor so n. pr. Anglija, Francija, Nemčija itd. Zato se tudi Anglija zanima za rudnike v Kongu.

Boj za sirovine se zlasti vidi tudi pri kavčuku. Naravni kavčuk se ne producira v zadostnih množinah, saj ga je z l. 1905 uvedeni umetni kavčuk skoro popolnoma izpodrinil. Danes je največja produkcija v takozvanih malajskih državah in v holandski vzhodni Indiji. V poštev bi še končno prišel Ceylon. Leta 1930 je znašala produkcija plantažnega kavčuka 810.000 ton, ostalega pa 20.000 ton. Tudi ta monopolni položaj je dovedel do koncentracije in umetnega reguliranja produkcije po načrtu Stevensona, saj je več kot polovica svetovne produkcije pod angleško kontrolo, s katero drže tudi Holanci. Največji konzument kavčuka je zaradi svojega razvitega avtomobilizma severnoameriška Unija. Tamkajšnji avtomobilski kralji se skušajo osvoboditi tega monopola in n. pr. znani fabrikant pnevmatik Firestone, prijatelj Forda, ustanovil večjo plantažo kavčuka v Liberiji, svobodni afriški črnski državi na zapadu Afrike. Tudi poskuša Ford sam s produkcijo v južni Ameriki. Pomagali pa so si Američani tudi tako, da so porabili tudi že obrabljen kavčuk ter ga regenerirali in tako napravili zopet sposobnega za nadaljnjo porabo. Petrolej in kavčuk sta polji, kjer si stojita nasproti predvsem angleški in ameriški kapital. Američani pravijo s ponosom: Amerika zmaga je Anglijo (Ludwell Denny), toda izid ni nič kaj gotov.

V tekstilni industriji so najvažnejše sirovine: bombaž, volna, lan, konoplja in baker, odnosno les (za umetno svilo).

Za bombaž je največji producent Unija, kateri sledi Indija, nadalje Rusija, Kitajska, Egipt in Brazilija. Na drugi strani ima največje število vreten za predelavo bombaža Anglija, nadalje Unija, Nemčija, Francija, Indija, Rusija, Japonska itd. Omenili smo že veliki razvoj bombažne industrije v Aziji in Južni Ameriki ter tudi Rusiji. O konzumu pa nam zgovorno kažejo naslednje številke razvoj od 1925 dalje (podatki se nanašajo na delež svetovnega konzuma leta 1930—1931 v %, v oklepajih pa so podatki za 1924—1925):

Unija 24·5 (27·0), Japonska 11·0 (10·0), Anglija 9·5 (16·0), Kitajska 9·5 (6·0), br. Indija 9·5 (9·5), Rusija 8·0 (5·0), Nemčija in Francija po 5·0 (5·0). Seveda je pri tem vpoštevati, da izdeluje evropska industrija predvsem kvalitetno, lažje blago, dočim je azijska industrija urejena na konzum v masah in ne gleda toliko na kvaliteto kot na količino. Ker zalaga svetovni trg predvsem Unija, nadalje ker si je Egipt pridobil samostojnost, skuša Anglija, katere industrija je navezana na uvoz bombaža, v svojih kolonijah organizirati večjo produkcijo bombaža, podobno hočejo tudi Francozi v svojih kolonijah. Anglija ima v tem oziru že znamenovati lepe uspehe v Sudanu, kjer je na razpolago nilska voda. Seveda pa ta politika ni vsčč Egiptu, ki je tudi navezan na Nil. Toda na izvorišnih sede drugi in dolga je še pot, ki jo napravi Nil do Egipta skozi Sudan, ki ga obvladujejo Angleži. Tako je vkljub svoji neodvisnosti Egipt odvisen od Angležev, ki ga gospodarsko popolnoma obvladujejo. Boljši je angleški položaj pri volni, kjer so največji producenti: Avstralija, Nova Zelandija in Južna Afrika, torej angleška posest.

Toda dovolj: vse to je pokazalo, kako se vrši danes boj za sirovine, katere si hočejo vodilne industrijske države zasigurati zase, da ne bi

trpela njih industrija zastoja, da jih ne bi prihitela kakšna soseda. Danes se ta boj sicer ne vrši z orožjem, pač pa z drugimi sredstvi: posojili, političnim pritiskom, doseljevanjem, sploh s finančnimi sredstvi velekapitala, ki v tem boju dobiva vso podporo svojih vlad. Te tekme ne zatro lepe besede državnikov o miroljubnosti, te so potrebne, ker danes ni več čas za aneksije, ki so bile pred vojno v modi pri imperialističnih državah.

Oeconomicus.

PETROLEJSKI SPOR V PERZIJU

Anglo-Persian-Oil Company je ena od podružnic svetovnega petrolejskega koncerna Royal-Dutch Shell, ki spada z vplačano glavnico 505 milijonov holandskih goldinarjev med največje gospodarske družbe sveta. Vodstvo koncerna je prešlo polagoma iz rok Holandcev v angleške roke; vodi ga Henry Deterding, ena najvplivnejših gospodarskih in s tem tudi političnih osebnosti sveta.

Kanadski rudarski strokovnjak d'Arcy je potoval leta 1901 iz Nove Zelandije preko Perzije v domovino. V Perziji se je ustaval, je pregledal terén in si je dal izstaviti koncesijo za izkoriščanje petrolejskih vrelcev, nahajajočih se ob reki Karún itd.; vrelci, ki jih sedaj izkoriščajo, se nahajajo v bližini pričetka Perzijskega zaliva, ne daleč od izliva Šat-el-Araba, kakor se imenujeta združeni reki Evfrat in Tigris. Koncesija je bila sklenjena na 60 let; rok ji poteče na papirju torej šele leta 1961. Sklenjena je bila ustanovitev družbe, ki naj bi nahajališča izkoriščala; perzijski državi je bilo zagotovljenih 16 odstotkov dobička. Leta 1905 je prevzela koncesijo gori imenovana Anglo-Persian-Oil Comp. (Oil = öl = = petrolej), in leta 1912 je prešlo 55 odstotkov delnic družbe v last angleške države, ki je pridobila s tem v Prednji Aziji še večjo moč kot jo je imela že dotlej. Borzno vrednost družbinega premoženja cenijo na 52 milijonov funtov.

Družba je vrelce brž izgradila in je poskrbela za odtok nafte do morja potom cevi. Na otoku Abadanu pred obalo so zgradili Angleži v velikem merilu vse potrebne naprave in so si ustvarili moderno in prvovrstno oporno točko za brodovje. »V zapadnem delu Indijskega oceana je to doslej edina velika britanska postojanka za preskrbo onih britanskih vojnih in trgovskih ladij, ki kurijo s petrolejem.«

Koncesija velja za vse pokrajine Južne in Srednje Perzije, ne samo za okraje sedanje eksploatacije. Angleški vpliv je šel pa še dalje, na sever; in v Teheranu, glavnem mestu Perzije, je bila ustanovljena perzijska državna banka »Imperial Bank of Persia« kot angleški denarni zavod.

Tako je bilo vse lepo v redu, angleški imperializem je beležil uspeh za uspehom. Perzija je bila zadovoljna; ne da bi z mezincem genila, je spravila vsako leto 16 odstotkov družbinega dobička v žep. Perzija takrat še ni poznala nobenega nacionalizma, kot ga pozna sedaj. Zato tudi odpor proti A. P. Oil Co. ni prišel iz Perzije same, temveč od zunaj. Omenimo Rusijo, Turčijo in Nemčijo. Dočim sta bili pa zadnji dve po svetovni vojski izločeni, je ostala Rusija še zmeraj na pozorišču in je, tudi kaj nerada gledala, ko so prišli petrolejski vrelci okoli Mosúla v Iráku (Mezopotamija) v angleške i. dr. roke. Rusi so poleg drugega znali spretno izrabiti tudi perzijsko nacionalno gibanje, ki je po zgledu turškega gibanja šele

produkt povojne dobe, in sicer prav najnovejše. Leta 1926 je prišel na perzijski prestol energični Kan Riza, ki hoče Perzijo v vsakem oziru osamosvojiti in jo modernizirati. Mnogo ima načrtov, med katerimi je eden najpomembnejših gradba železnice skozi vso Perzijo od severa do juga. Imperial Bank of Persia se je otrsela angleškega vodstva in je postala narodni perzijski zavod, itd. Slednjič se je perzijski nacionalizem obrnil tudi proti Anglo-Persian-Oil Co., in v avgustu 1932 je odpovedala perzijska vlada družbi monopol iskanja vrelcev na ozemlju koncesije. V začetku v Londonu niso mislili, da je stvar tako resna; nato je pa prišlo 28. nov. 1932 oficielno obvestilo o odpovedi.

In pričelo se je običajno prerekanje, kdo ima prav in kdo ne, brali smo o grožnjah z represalijami, o bojkotu angleškega blaga itd. Juridično ima angleška družba gotovo prav; a današnji svet se na juridična utemeljevanja kaj malo ozira in hodi po popolnoma novih potih. Pride preobrat, in morda tudi samo preobrat v mišljenju, pa že pravijo, da so se stare pravice preživele. Za Anglijo seveda je vse to vprašanje tudi vprašanje političnega prestiža, in ji je težko, da v sedanji petrolejski tekmi z Rusijo in z Zedinjenimi državami zgubi tudi en sam člen v svoji svet obsegajoči verigi.

Mnogo so govorili tudi o borbi med Deterdingom ter lokavim in brezobzirnim Armencem Gulbenkianom, ki je eden od petnajsterih najbogatejših ljudi sveta. Ta boj traja od leta 1926 dalje. Vzrok mu je Deterdingova protiruska politika, ki je Gulbenkian ne odobrava. V letih 1907 do 1925 je bil Gulbenkian med najuspešnejšimi in najspretnejšimi sodelovalci pri razširjenju družbe Royal Dutch Shell; sedaj ji pa nasprotuje, kjer ji more. Oziroma, on nasprotuje Deterdingu, a Deterding je predsednik družbe. Dvakrat že je vrgel Deterding Gulbenkiana ob tla, a energija Armenca je neizčrpna, in morda se more tudi zadnja perzijska odpoved pripisati njegovim mahinacijam.

Silno zanimiv je ves ta boj. Mislimo, da se bo končal s povišanjem odstotkov perzijske udeležbe na dobičku.

V. Šarabon

KAKO IMAM UREJEN SVOJ DNEVNIK

Včasih so mi rekli v pisarni »profesor«. To pa zato, ker sem vedno vse pozabil. Zamudil sem ponavadi vse dogovorjene sestanke. Kar sem imel izvršiti, sem pozabil. Če sem deset reči obljubil, sem jih sedem gotovo pozabil. Skratka, bil sem tako raztresen, kot tisti profesor, ki je položil moker dežnik v posteljo, sam se je pa postavil v kot.

Potem mi je nekoč dejal šef, ko sem zopet pozabil na važno naročilo: »Zapišite si! Vsak uspešen delavec mora imeti pri sebi vedno svinčnik in papir. Saj si tudi jaz vsako malenkost zapišem.«

Pa se je pričela borba z različnimi notesi, beležnicami, bloki itd. Nobena stvar mi ni ustrezala. Tovariši so že mislili, da me je obsedla nova navada — ljubezen do notesov. Toda, ko sem jih zavrgel deset, sem si osvojil enajstega, ki je zame najbolj praktičen. Gotovo bo vseč tudi marsikateremu našemu naročniku. Seveda za vsakega ta moj sistem ne bo. Pač pa boste morda ob tej priliki dobili pobudo in si boste osnovali svoj dnevnik, ki bo prikrojen vašim potrebam in vašemu načinu poslo-

Zakaj imenujem to svojo knjižico, ki me vedno spremlja in ki mi je vsepovsod zvest pripomoček, ravno dnevnik?

Zato, ker mi za vsak dan posebej odrejuje delo. Nadomešča mi beležni koledar, nadomešča mi telefonski imenik, nadomešča mi vse mogoče vire, v katerih sem do sedaj iskal podatke za svoje vsakdanje delo. Dnevnik ga imenujem tudi zato, ker je prvi del razdeljen na toliko dni, kolikor jih ima tekoči mesec. In še zato mu pravim dnevnik, ker lahko po preteku nekaj mesecev ali tudi nekaj let čisto natančno ugotovim, kaj sem delal n. pr. 18. novembra 1932.

Moj dnevnik je priročna knjižica, ki ima močne platnice. Opremljene so s posebno napravo, da lahko listke vložim, ali odložim, kadar hočem. Vsakega prvega si pripravim novih trideset listkov, na katere napišem datume vseh dni v tistem mesecu. Na vrhu listka je datum. Ostali del pa je razdeljen v tri rubrike. Čisto na levi strani je ozka kolona, kamor napišem številko, ki pomeni, kdaj naj pride kakšno delo na vrsto. V srednjo kolono, ki je široka skoro čez ves list, si napišem opravilo čisto s kratkimi besedami. Čisto ob desni strani listka pa je zopet kolona, v katero si napravim znak, ali je delo izvršeno, preloženo, ali pa neizvršeno. Po teh znakih zvečer lahko razvidim, ali sem delal dosti uspešno, ali ne.

Listek iz mojega dnevnika izgleda približno takole:

Sobota, 23. maja.

Štev.	Opravilo	Znak
3	Dopis Mejaču	+
1	Obisk pri Petriču	/
7	Predavanje v radiu	+
2	Klcati 24 87	+
4	Obisk pri Smerkolju	+
8	Dovršiti članek „Predlogi uslužbencev“	+
6	Stenografija do § 22.	+
5	Kinematograf	—

Križček (+) pomeni, da je opravilo izvršeno. Poševna črta pove, da je delo preloženo. Kjer je pa minus (—), tisto opravilo je ostalo pa neizvršeno. V levem stolpcu vidite, da so številke zmešane in ne gredo po vrstnem redu. To nastane vedno zaradi tega, ker si opravilo za dotični dan napišem včasih že mnogo naprej in ne vem ravno, kdaj jo bom izvršil. Vsak večer sedem k svojemu dnevniku in pregledam, kakšno delo me čaka drugi dan. Pri tej priliki si to delo razdelim na ves dan in s številkami v levem stolpcu označim, v kakšnem vrstnem redu bom posamezna opravila izvršil.

Na ta način pri najboljši volji ne morem pozabiti nobene stvari, pa tudi nikdar ne morem reči samemu sebi v potuho: »Sedaj pa ne vem, kaj bi počel«. Delo poteka v najlepšem redu in kakor hitro mi kdo kaj naroči, si takoj zapišem v svoj dnevnik pod tisti datum, kadar naj opravilo izvršim. Če mi kdo ob koncu meseca nekaj naroči, moram prenesti opravilo na drugi mesec. V ta namen imam na koncu dnevnika nekaj listkov, z napisom »Poznejši termini«. Kadar si ob mesecu zopet vlagam novi dnevnik, si s teh listkov prepisem opravila pod ustrezajoče datume.

V svojem dnevniku imam tudi poseben oddelek za načrte. Tamkaj si osnujem način, kako bom n. pr. študiral stenografijo, kak jezik, ali

kaj drugega. Ko ugotovim, koliko ur bom za to potreboval, si prenesem tiste ure v dnevnik, kot vsa druga vsakdanja opravila. V oddelku za načrte pa imam še mnogo drugih dispozicij za delo. V tem oddelku, si vsako delo razčlenim in določim, kako bom prišel do zaželenega cilja. Potem naj bo pa to delo tako ali tako, naj bo cilj blizu ali daleč.

V dnevniku imam tudi poseben oddelek za ideje. Človeku pride mimogrede, včasih kar sredi dela ali na poti na misel dobra ideja. Domislisce so vobče najdragocenejše misli. Velja jih obdržati v spominu. Toda kakšno glavo bi potem moral imeti iniciativen človek? Kadar se torej domislite te ali one stvari, ki je v zvezi z vašim vsakdanjim delom ali življenjem, hitro iz žepa dnevnik in svinčnik, pa si pribite dragoceno idejo.

Potem imam v svojem dnevniku tudi zaznamek vseh važnih telefonskih števil. V posebnem oddelku imam tudi naslove in druge podatke, katere potrebujem pri svojem delu. Prav nazadnje pa imam nekaj listkov zato, da si delam vanje kratke beležke.

Tako nosim v levem žepu svojega suknjiča vedno s seboj »celo pisarno« in nikdar nobene stvari več ne pozabim.

—or

T O I N O N O

Stečaji in prisilne poravnave v mesecu januarju 1933

Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za dobo od 1. do 31. januarja 1933 sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo preteklega leta):

1. Otvorjeni stečaji: v Dravski banovini 4 (8), v Savski 4 (15), Primorski 1 (5), Drinski 3 (7), Zetski 3 (—), Dunavski 5 (12), Moravski 6 (5), Vardarski 3 (9), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (3), Vrbaski — (—).

2. Otvorjene prisilne poravnave izven stečaja: v Dravski banovini 7 (16), Savski 13 (42), Vrbaski 2 (2), Primorski 5 (5), Drinski 5 (6), Zetski — (3), Dunavski 9 (26), Moravski — (1), Vardarski — (2), Beograd, Zemun, Pančevo 6 (7).

3. Otvorjena posredovalna postopanja: v Dravski banovini 7, Savski 34, Primorski 3, Drinski 16, Zetski 1, Dunavski 1, Beograd, Zemun, Pančevo 1, Vrbaski banovini —, Moravski —, Vardarski —.

4. Odpravljeni stečaji: v Dravski banovini 11 (4), Savski 4 (10), Primorski 2 (2), Drinski 5 (5), Zetski 1 (—), Dunavski 13 (3), Moravski 5 (5), Vardarski 4 (1), Beograd, Zemun, Pančevo 4 (2), Vrbaski — (—).

5. Odpravljene prisilne poravnave izven stečaja: v Dravski banovini 20 (13), Savski 15 (15),

Vrbaski 9 (—), Primorski 5 (3), Drinski 6 (3), Zetski 3 (1), Dunavski 9 (10), Moravski 1 (—), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (—).

Naša zunanja trgovina v letu 1932

V letu 1932 je znašal celokupni izvoz iz naše države 2,398,239 ton v vrednosti 3.055,576.038 Din; medtem ko je znašal 1931 po količini 3,322,416 ton v vrednosti 4.800,965.997 Din. Zmanjšanje izvoza v preteklem letu napram 1931. znaša torej po teži 925.177 ton, odnosno 27,84%, po vrednosti pa 1.745,389.959 Din ali 36,35%.

Uvoz je preteklo leto znašal 880.145 ton v vrednosti 2.859,669.220 Din; 1931. pa 1,133,110 ton v vrednosti 4.800,281.032 Din. Upadel je v preteklem letu napram 1931 po teži za 252.965 ton — 22,32%, po vrednosti pa za 1.940,611.812 Din — 40,43%.

Trgovinska bilanca za preteklo leto izkazuje 195,907.418 Din aktive.

V našem izvozu je zavzemala po vrednosti celokupnega izvoza prvo mesto Italija z 28,31%; drugo mesto Avstrija s 17,68%, tretje Nemčija z 11,66%, četrto Čehoslovaška z 8,20% itd.

Kako je upadel po vrednosti naš izvoz na ta naša najvažnejša tržišča v letu 1932 napram 1930 kažejo sledeče številke: Izvoz v Italijo je znašal 1930: 1.919,4 milijonov Din, 1932 pa le 705,0 milijonov Din (— 68,27%); izvoz v Avstrijo 1930: 1.198,8 milijonov Din, 1932:

676.1 milijonov Din (— 43.60%); izvoz v Nemčijo 1930: 790.7 milijonov Din, 1932: 344.8 milijonov Din (— 56.40%); izvoz na Čehoslovaško 1930: 556.1 milijonov Din; 1932: 402.5 milijonov Din (— 27.62%).

Ogromen padec izvoza leta 1932 na pram 1930 smo doživeli v Romuniji in sicer od 200.1 milijonov Din v letu 1930 na 11.5 milijonov Din v letu 1932, to je za 94.24%; na ogrskem tržišču smo upadli za 74.23%, na grškem za 67.41%, na francoskem za 70.97%, na holandskem za 80.07% itd.

Zanimivo sliko kaže tudi površna analiza uvoza. Od našega celokupnega uvoza je v letu 1932 stala na prvem mestu Nemčija s 17.71%. Uvoz je upadel od 1.221.4 milijona Din v letu 1930 na 506.4 milijona Din v letu 1932, to je za 58.54%. Drugo mesto v uvozu je zavzemala preteklo leto Čehoslovaška s 15.63%. Uvoz je upadel od 1.224.7 milijonov Din v letu 1930 na 446.9 milijonov Din v letu 1932 (63.50%); tretje mesto v našem uvozu je zavzemala Avstrija s 13.44% 1930: 1.170.6 milijonov Din; 1932: 384.2 milijona Din (— 67.10%). Ojačil se je naš uvoz v razdobju 1930—1932 le iz Španije za 22.72%, iz Madagaskarja za 432.60% in iz Palestine za 10.71%.

Sedmi kongres Mednarodne trgovske zbornice

Od 29. maja do 3. junija t. l. se bo vršil na Dunaju 7. kongres Mednarodne trgovske zbornice. Na dnevnem redu kongresa je mnogo važnih mednarodno gospodarskih vprašanj; v glavnem pa bo kongres obravnaval o vprašanju državnih proračunov; o čim večjem izboljšanju splošne gospodarske organizacije; o neuravnovešenosti cen in mednarodnem zadolževanju; gospodarskih sporazumih in ureditvi proizvodnje; o trgovinski politiki, omejitvi deviznega prometa; industrijski svojini, previšku brodov in ovirah v plovlbi; o potrebi stabilne mednarodne valute ter o mednarodni trgovinski politiki.

Telefon in radio

Po statističnih podatkih je bilo na svetu 1932: 33.336.000 naročnikov na telefon. Od tega števíla je odpadlo na Evropo skupno 10.589.000, na Ameriko 22.456.000, na Azijo 1.250.000, na Afriko 247.000, na Oceanijo 794.000 naročnikov. V Evropi izkazuje največje število naročnikov na telefon Nemčija (3.249.000), nato Anglija (1.997.000) ter Francija (1.154.000).

Radio se je v poslednjih letih ogromno razvil. Na svetu je bilo konec 1932: 38.526.600 naročnikov na radio. Največji ljubitelji radia so Evropejci z 18.732.000 naročniki, nato Američani s 17.968.000. Na Azijo odpade 1.251.000, na Afriko 120.000, an Oceanijo pa 455.000 radio-naročnikov. Koliko znaša na svetu število radio-komarjev pa ni znano.

Iz zgodovine pošte

Prvi početki pošte segajo v stari vek. Perzijski kralj Cir je uredil v svoji državi od Indije do Grčije kurirsko službo z mnogimi postajami.

Osnovatelj rimske državne pošte (cursus publicus) je bil cesar Avgust. Pošta je pa služila pri Rimljanih, kakor poprej pri Egipčanih in Perzijcih, večinoma le osrednji vladi.

V srednjem veku ni bilo državnih pošt, obstojale pa so nekeke zasebne pošte. V tem času so vzdrževali poštni promet samostani, univerze, cehi, trgovci in obrtniki, ki so posejali semnje.

Šele v novem veku se je pričela pošta brzo in močno razvijati. Za časa Maksimilijana I. je dobil Franc pl. Taxis pravico osnovanja pošte. Uredil je pošto tudi za širše občinstvo med Dunajem in Brusljem. V drugi polovici 16. stoletju so se pošte po vzgladu Taxisa brzo razvijale in skoraj vsa mesta v Evropi so bila povezana s pošto. Konec 17. stoletja je zavladovala v poštarstvu prava anarhija. Obstojale so privilegirane in nepriviligirane pošte. Zadnja desetletja 17. stol. pa so pričele prevzemati pošte države same.

L. 1850 je bila sklenjena poštna zveza med Nemčijo in Avstrijo, iz katere je 1874 nastala »Splošna poštna zveza«, kateri je pristopilo 22 držav tako, da od 1878 obstoja »Svetovna poštna zveza«. Pozneje so pristopile v zvezo vse kulturne države vsega sveta.

Svetovno gospodarstvo na potu do ozdravljenja

A. E. Dodd je predsednik trgovskega draguljskega oddelka v Britanski trgovski zbornici. Pravi, da je demantni trg najboljši gospodarski barometer in izvaja približno sledeče:

Zadnji meseci so pokazali presenetljivo izboljšanje v splošnem gospodarskem položaju. Zdi se mi, da je optimistična prognoza opravičena tudi za bližnjo bodočnost. Kupčija z dragulji je izredno rahločuteč barometer, ki reagira tudi na najmanjše spremembe v mednarodnem finančnem in trgovskem položaju in ki pogosto omogoča poglede

tudi v bodočnost. Pred nekaj časa opazovana utrditev demantnih cen je povzročila večjo zaposlenost brusilnic v Holandiji in Belgiji; povpraševanje iz skoraj vseh evropskih dežel in zlasti iz Amerike je precej naraslo. Iz Amerike poročajo o stalnem dviganju nakupne moči občinstva, kar se opazuje deloma tudi pri nas v Angliji in celo v Nemčiji. Boljši razvoj v Nemčiji gre nemoteno svojo pot, neodvisno od razvoja političnega položaja. Itd.

Nadaljevanje boljšanja položaja je pa le možno, če bodo države sveta vendarle enkrat prišle s skupnim obnovitvenim delom. Kolebanje na finančnih trgih na primer bi se dalo odstraniti z mednarodno vrednoto pod centralnim nadzorstvom, ki bi bila zgrajena na zlatem standardu in bi bila tako organizirana, da bi bilo stalno premikanje zlatih zalog novčanih bank nepotrebno in bi ne bilo treba kopičiti prevelikih zlatih množin. Posamezne dežele bi založile na centralnem mestu, določeno zlato kvoto za kritje svojega obtoka bankovcev in bi imele na ta način z jamčeno stalno oporo svoje vrednote. Moderna trgovina že davno več ne sloni na neposrednem vplačilu, temveč na kreditnem sistemu, ki bi se s takšnim

centralnim nadzorstvom zlatih zakladov dal znatno poenostaviti in olajšati. To vprašanje bo prišlo brez dvoma v razpravo na eni bodočih velikih gospodarskih konferenc. Vzporedno z ureditvijo teh vrednotnih vprašanj gredo komplikirani problemi gospodarske razorožitve. Jaz za svojo osebo sem se zmeraj vnet pristaš misli proste trgovine, ki se bo pa dala pač šele tedaj udejstviti, če bo v resnici upoštevala vse točke svojih temeljnih načel. Bodočnost svetovne trgovine je v rokah trgovcev in industrijcev, ki se morajo mednarodno sporazumeti.

London kot središče mednarodne veletrgovine bi mogel postati idealno središče tudi za mednarodni gospodarski sporazum. Od tu ven bi se mogla izvesti tudi stabilizacija mednarodne kreditne obrestne mere, ki bi bila v inozemskem prometu morda triinpolodstotna, v deželah samih bi pa odgovarjala potrebam dotičnega ozemlja. Tu bi se dobila tudi možnost za izvedbo potrebne centralizacije trgovskih in industrijskih koristi. Pravim še: ne trpimo na vedno imenovani nadprodukciji, temveč na premajhnem konsumu, pojav, ki bo, kakor upam, kmalu izginil iz našega gospodarskega življenja.

D R U Š T V E N E V E S T I

Drugi predavateljski večer Slovenskega trgovskega društva v Mariboru. Dne 18. januarja je priredilo društvo v lovski sobi hotela »Orel« drugo predavanje za svoje članstvo kakor tudi za druge interesente. Predaval je prof. trg. akademije g. dr. Rutar o gospodarskem položaju v letu 1932.

Uvodoma je predavatelj obravnaval gospodarski položaj, kakršen je bil začetkom preteklega leta, pri tem je posvetil v prvi vrsti pozornost žitnemu režimu in njegovim kvarnim posledicam ter denarnim in deviznim težkočam, ki ovirajo našo trgovino in industrijo.

Žitni režim je moral pasti in kmetu je bila dana nova zaščita s posebnim zakonom, ki uvaja delni 6 mesečni moratorij. V nadaljnih svojih izvajanjih je predavatelj podrobno proučil lansko žetev, na katero smo zaman stavili vse naše nade. Vслед vremenskih in drugih nepravil je bila žetev jako slaba in je še poslabšala že itak težki položaj našega kmeta, ki se bo zlasti v pasivnih pokrajinah le s težavo preživel preko zime. Ko se je nagibal jeseni rok 6 mesečnega moratorija, ki ni prinesel pričakovane olajšanja, h kraju, se je začela nova akcija za razdolžitev kmeta. Ker pa ni moglo priti tako hitro do končne ureditve tega vprašanja, je bil moratorij podaljšan za nadaljna 2 meseca in v tem času je bil končno veljavno sprejet novi zakon.

Vedno naraščajoče nezaupanje in pomanjkanje kredita, kakor tudi vedno hujše plačilne težkoče v trgovini z inozemstvom so poostrile v

preteklem letu krizo, ki jo preživlja naša trgovina in industrija. Pri tem je predavatelj natančneje proučaval devizno politiko Narodne banke ter uspehe in neuspehe kliringov z različnimi državami. Posebej je obravnaval ureditev našega prometa z Italijo na podlagi rimskega sporazuma. Še težji pa je postal položaj našega denarstva. Vkljub veliki likvidnosti naši denarni zavodi niso mogli vzdržati stopnjujočega se navala na blagajne in so odpovedali. V njih zaščito imamo člen 5. zakona za zaščito kmeta in končno novi zakon z dne 26. decembra. Občudovanja vredno je bilo, da smo kljub vsem omenjenim težavam tako dolgo vztrajali pri točnem izpolnjevanju mednarodne obveznosti, kar je brez dvoma utrjevalo naš kredit v inozemstvu.

Ob koncu se je predavatelj dotaknil tudi vprašanja državnega proračuna v zvezi z banovinskimi in občinskimi proračuni, katere je treba še nadalje znižati. Naše gospodarstvo je jasno dokazalo, da teh bremen ne more nositi, izdatkov ne moremo kriti drugače nego, da jih znižamo.

Svoje predavanje je predavatelj zaključil z ugotovitvijo, da še vedno ni videti zanesljivih znakov izboljšanja. Gospodarska vojna traja dalje, protekcionizem in autarkično stremljenje onemogočata povratek k normalnim razmeram mednarodnega gospodarskega sodelovanja.

Za temeljita, poučna in vseskozi zanimiva izvajanja se je v imenu prisotnih zahvalil predavatelju predsednik društva g. Branko Mejovšek.

Po predavanju se je razvila živahna debata o naših denarnih prilikah, o energičnejši zaščiti naših lastnih izdelkov, o zaposlitvi inozemcev v naši industriji ter končno tudi o kreditni in finančni politiki naše Narodne banke. Ob tej priliki so navzoči trgovci in obrtniki odobravalí energična izvajanja našega nar. poslanca g. Krejčija v tej zadevi ter so sklenili brzojavno mu čestitati.

V teku cele debate se je pokazala nujna potreba večkratnih predavanj in debatnih večerov, kjer bi mogli naši gospodarski krogi podrobneje razpravljati o svojem težkem položaju ter o možnosti izboljšanja.

III. redna odborova seja Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani se je vršila v ponedeljek dne 30. januarja t. l. ob 8. uri zvečer v gremijalni posvetovalnici v Trgovskem domu. Predsednik dr. Fr. Windischer je ugotovil sklepčnost, otvoril sejo in pozdravil navzoče. Poročal je o korespondenci, ki je bila opravljena v času od zadnje seje. Odbor je vzel poročilo na znanje. Dalje je poročal predsednik o volilu blagopokojnega Franceta Goloba, bivšega dolgoletnega tajnika društva, v znesku Din 15.000. Društveni tajnik Anton Agnola je podal poročilo posredovalnice in pa tajniško poročilo. Obe poročili je vzel odbor po kratkem razgovoru odobrilno v vednost. — Predsednik je nato poročal v odsotnosti zadržanega podpredsednika in urednika »Trgovskega Tovariša« J. Kavčiča o našem glasilu ter o načinu, kako se je posrečilo doseči ugodnejši dogovor glede izdaje društvenega glasila, ki je neizogibno potrebna stalna zveza z mnogobrojnim našim vnanjim članstvom. Izrekel je željo, da bi se tudi Društvo trgovskih potnikov in zastopnikov posluževalo našega glasila kot lista, ki bi objavljajl zanimivejše vesti o delovanju te prijateljske in sorodne organizacije. Predsednik Društva trgovskih potnikov in zastopnikov Janko Krek je pozdravil ta načrt in obljubil, da bo skušal uredničiti sproženo misel. — Društveni tajnik Anton Agnola je prečital dopis Narodnega odbora v Ljubljani z dne 25. januarja t. l. kakor tudi doposlano adresu. Odbor je soglasno sklenil, odzvatj se prejetemu povabilu. — Društveni odbornici Jelka dr. Bretlova in Ivanka Leskovic sta poročali o svoji nabiralni akciji v prid podpornemu fondu naše organizacije. Odbor je razpravljajl o tem predmetu in ob živahnem pritrdjevanju sprejel soglasno predlog društvenega predsednika dr. Frana Windischerja, da se požrtvovalnim in nesebičnim gospem odbornicam izreče najlepša zahvala in prisrčno priznanje za veliko in trudaljubno požrtvovalnost ob nabiranju prispevkov v teh nevsječnih časih. Nato sklep seje ob 9. uri zvečer.